

Faktaark om håndtering af problemer med bævere

Bæveren er en såkaldt bilag IV-art og beskyttet efter EU's habitatdirektiv. Det skal derfor vurderes, om et tiltag vil ødelægge den økologiske funktionalitet for bæver i det pågældende område. Hvis det er tilfældet, vil det være strid med habitatdirektivet, og det vil derfor være nødvendigt at søge og opnå dispensation hos Miljøstyrelsen, inden tiltaget kan iværksættes.

Der vil være en række situationer, hvor afværgeforanstaltninger vil kunne gennemføres, uden at det vil være i konflikt med den strenge beskyttelse af bæveren. Det gælder f.eks. beskyttelse af enkelte træer og mindre skove og beplantninger, enten ved frahegning eller ved påsmøring af midler, der afskrækker bæverne fra at gnave i træerne.

Naturstyrelsen vil alene kunne gennemføre afværgeforanstaltninger efter aftale med den berørte lodsejer eller efter bemyndigelse/anmodning fra vandløbsmyndigheden (kommunen) i tilfælde, hvor der er fare for erhvervsøkonomiske interesser, ejendomme eller kulturarv.

Dæmninger

Bæveren bygger dæmninger for at sikre, at indgangen til bæverboet konstant er under vand, så angreb fra rovdyr (f.eks. ræv, ulv og hund) besværliggøres, samt for at forbedre adgangen til vigtige fødeområder. I forvaltningsplanen skelnes mellem primære dæmninger, der sikrer at indgangen til boet er under vand, og sekundære dæmninger, som har til formål at øge fødesøgningsmulighederne.

Indgreb over for dæmninger er ofte en fortløbende proces, hvor det vil være nødvendigt med periodiske tilsyn og gentagne indgreb.

Regulering eller fjernelse af primære dæmninger kræver en forudgående vurdering af, om den økologiske funktionalitet i området kan opretholdes.

Sekundære dæmninger, der er etableret for at øge bæverens sprednings- og fødesøgningsveje, eller som backup nedstrøms for de primære dæmninger, er ikke omfattet af beskyttelsen i habitatdirektivet og vil kunne fjernes året rundt uden dispensation fra Miljøstyrelsen. Det skal dog vurderes, om gentagne fjernelser af sekundære dæmninger ved samme bæverfamilie, kan udgøre en forsætlig forstyrrelse, som vurderes at kunne påvirke den lokale bestand, hvilket vil forudsætte en dispensation fra Miljøstyrelsen.

Fjernelse af dæmninger foretages oftest med håndkraft og med anvendelse af en såkaldt grams, der er en havegreb med bøjede tænder



"Grams". (Foto: S. Lisle)

Dæmninger kan også fjernes maskinelt, hvor det er muligt og hensigtsmæssigt.

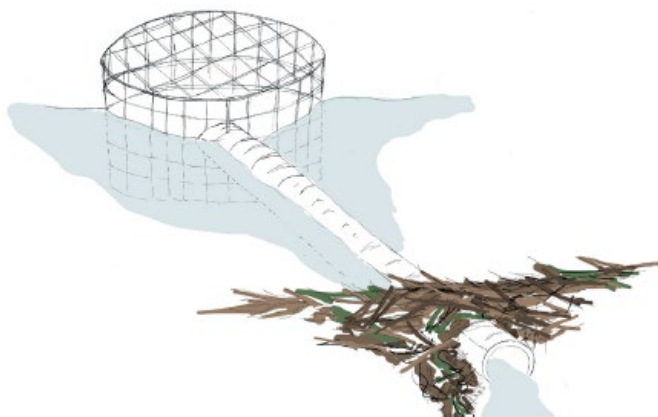


Foto: G. Schwab.

Regulering af vandstand ved dæmninger

En mindre indgribende metode til at regulere vandstanden er at føre et rør gennem dæmningen. Metoden er mest effektiv, hvis vandstanden opstrøms dæmningen fortsat er så høj, at bæveren kan bebo området. Alternativt vil bæveren sandsynligvis bygge endnu en dæmning eller forsøge at stoppe røret.

For at undgå tilstopning er det ofte nødvendigt at montere et gitter omkring rørets ende, evt. både opstrøms og nedstrøms dæmningen, så tilstopningen besværliggøres. Metoden kræver, ligesom regulering af dæmninger, tilsyn og vedligeholdelse. Derudover er der udgifter forbundet med indkøb og etableringen af rør og gitter.



Tegning: Rachael Campell-Palmer.



Foto: G. Schwab.

Forhindring af dæmningsbyggeri

Man kan gøre det vanskeligere for bæveren at bygge eller genopbygge en dæmning, ved at sætte eltråde på tværs eller langs i en mindre delstrækning af et vandløb. Det vil erfaringsmæssigt periodevis kunne afhjælpe problemet. Ved opsætning af eltråd ved vandløb skal der forudgående indhentes en tilladelse hos vandløbsmyndigheden.



Eltråd opsat på langs i grøft/mindre vandløb.



Flydende strømførende aluminiumrør, der hindrer genopbygning af delreguleret dæmning.



Eltråd på tværs af vandløb, der hindrer etablering af dæmning det pågældende sted. Foto: G. Schwab.

Andre metoder, der har været brugt med større eller mindre succes i udlandet, til at hindre dæmningsbyggeri på specifikke steder, er bortskræmning med blinklys (som dem, der anvendes ved vejarbejde), ultralyd, plasttønder fyldt med grus hængende fra kæder og CD/DVD'er hængt på snore/ledninger over den potentielle dæmning.



Plastbeholdere med grus ophængt på tværs af vandløb. Foto: G. Schwab.

Beskyttelse af afgrøder og beplantninger

For at beskytte udvalgte træer kan man benytte hegn eller påsmøring af afskrækkende midler eller duftstoffer, der påføres direkte på træet. En blanding af maling og sand kan være virkningsfuld.

Omkring større klynger af træer eller markområder vil hegn oftest være den bedste afværgeforanstaltning, enten i form af elektrisk hegn eller et trådhegn.

Elektrisk hegn har den ulempe, at hegnet kun fungerer over jorden, og bæveren har derfor mulighed for at grave sig under. Desuden skal hegnene løbende friholdes for græs og anden opvækst, for at sikre en tilstrækkelig strømstyrke i hegnet. Desuden skal der etableres en strømforsyning.

Trådhegn etableres ned til jorden. For at hindre at bæveren graver under hegnet bør der lægges trådhegn ud langs jorden ud fra det oprejste hegn (min. 40 cm ud fra hegnet). Alternativt kan trådhegnet graves ned i jorden (mindst 40 cm). En lavtsiddende eltråd på ydersiden af trådhegnet kan også bidrage til at hindre, at bæveren forsøger at grave under hegnet.

Maskestørrelsen på trådhegnet må ikke være større end 10x10 cm, da bævere ellers vil kunne sidde fast i hegnet.

Trådhegn kræver mindre tilsyn og vedligehold end elhegn, men omkostningen til etablering er væsentligt højere.



Hegning af enkelt træer.



Hegn med fjeder, der sikrer at hegnet kan følge træets vækst. Foto D. Gow.



Trådhegn med ekstra trådnet, der hindrer bævere i at grave under hegnet. Foto: R. Campell-Palmer.



Beskyttelse af afgrøder med eltråd. Foto: R. Campell-Palmer.

Beskyttelse af rør, diger, brinker og veje

Rionet (maks. maskestørrelse 10x10 cm) kan hindre bævere i at grave gennem diger, brinker eller under veje. Rionet kan også anvendes foran rørunderføringer og dermed forhindre bæverne i at stoppe rørene med grene eller andet materiale. Rionet opsat foran rørunderføringer skal tilses og renses jævnligt for at fjerne grene, som bæverne enten bevidst placerer, eller som tilfældigvis driver med strømmen og fanges foran nettet.



Rionet i nyetableret dige, der skal hindre bævere i at grave gennem diget. Foto: R. Campbell-Palmer.



Trådnet foran rørunderføring. Bemærk bunken til højre for røret med materiale., der løbende er fjernet fra nettet. Foto: G. Schwab.

Indfangning og flytning af bæver

Indfangning og flytning af bæver kan anvendes i tilfælde af, at enkelte bævere er kommet på afveje, f.eks. hvis bæveren er blevet fanget bag et hegn, eller når andre tiltag ikke i tilstrækkeligt omfang har kunnet løse problemet. Det er dog ikke altid helt let at indfange bæverne, og metoden kan være forbundet med et relativt stort tidsforbrug til opsætning og tilsyn med fælder.

Til indfangning af bæver i Danmark har der alene været anvendt en bæverfælde, som er udviklet i Norge og Tyskland, hvor bæverne fanges levende på land.

Indfangning og flytning af bæver kræver altid en dispensation fra både Miljøstyrelsen og Naturstyrelsen.



Bæverfælde. Foto: G. Schwab.

Fiskepassage

Det er muligt periodevis at hjælpe optrækkende fisk til nemmere at kunne passere bæverdæmninger ved etablering af forskellige former for midlertidige "fisketrapper" ved dæmninger.

En mulighed er at sætte et rør gennem dæmningen, hvorpå der sættes en kasse med en åbning, der kun er ca. 50% af tværsnitsarealet på røret. Herved opstår der en stærk ledestrøm som vil kunne tiltrække optrækkende ørreder m.fl. Se foto nedenfor.



Eksempel på fisketrappe ved en bæverdæmning. Foto: M. Callahan.